

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Understanding, expressing, and interacting: the development of emotional functioning in young children with autism

Li, B.

Citation

Li, B. (2021, November 10). *Understanding, expressing, and interacting: the development of emotional functioning in young children with autism*.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3239138>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3239138>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

7

CHAPTER 7.

Nederlandse samenvatting

Vlot navigeren in de sociale wereld kan voor elk kind een test zijn. Maar voor kinderen met autisme is het een enorm zware uitdaging. Autisme, ook bekend als autismespectrumstoornis (ASS), is een levenslange aandoening die naast rigiditeitsproblemen wordt gekenmerkt door moeite met sociale communicatie en sociale interactie (American Psychiatric Association, 2013). Emoties spelen een sleutelrol bij het sturen en faciliteren van sociale interacties. De hachelijke situatie van autistische mensen is deels omdat velen van hen emoties op een andere manier interpreteren, uiten en erop reageren dan mensen zonder autisme (Hudepohl et al., 2015). Traditioneel worden autistische mensen verantwoordelijk gehouden voor de moeilijkheden die ze tegenkomen in sociale situaties. Succesvolle interactie vereist echter inzet van beide partijen in het communiceren. Het vinden van een geschikte manier om met autistische mensen om te gaan, het voorkomen van sociale uitsluiting en het verminderen van de negatieve effecten op hun geestelijke gezondheid is een onontkoombare verantwoordelijkheid van iedereen die in de samenleving leeft. Om dit te bereiken is een belangrijk traject het vergroten van het bewustzijn van autisme. Dit proefschrift hoopt hieraan bij te dragen en onderzocht het emotioneel functioneren en de ontwikkeling ervan bij autistische kinderen in de voorschoolse leeftijd.

Emotioneel functioneren onderzocht in dit proefschrift

Vanuit functionalistisch perspectief is emotie inherent informatief en communicatief. Naar het zelf toe geeft het ervaren van een emotie het signaal dat er iets belangrijks op het spel staat (Frijda, 1986). Het maakt ons gefocust, gemotiveerd en bereid om actie te ondernemen (Scherer, 2000). Naar anderen toe geeft het uiten van een emotie aan wat we willen bereiken (Horstmann, 2003). Door de krachtige boodschap die een emotie kan overbrengen, moeten kinderen al op jonge leeftijd leren hoe ze hun emotionele opwinding op een optimaal niveau kunnen houden en hun emoties op een sociaal geaccepteerde manier kunnen uiten. Ze moeten ook leren hoe ze de emotionele signalen van anderen moeten interpreteren. Immers, alleen wanneer een kind de emoties van anderen herkent en begrijpt, kan het kind gepast op anderen reageren (Elfenbein et al., 2007).

Gezien de essentiële rol van emoties bij het faciliteren van sociale communicatie en interactie, is het niet verwonderlijk dat het vermogen om emoties te uiten en te herkennen zich vanaf de onmondigheid begint te ontwikkelen bij het kind. De uitingen van basisemoties zoals blijdschap, boosheid, angst en verdriet zijn vanaf het eerste levensjaar aanwezig; het vermogen om basisemoties te herkennen (Hoofdstuk 2) groeit ook snel tijdens de kindertijd. Hoewel de uitdrukking en herkenning van basisemoties vanaf het begin van het leven dus

aanwezig zijn, is het pas aan het einde van het tweede levensjaar dat morele emoties zoals schaamte, schuld en trots naar boven komen. Morele emoties (Hoofdstuk 3) zijn complexere emoties dan basisemoties; ze worden immers pas uitgelokt wanneer kinderen zichzelf evalueren (Tracy & Robins, 2004). Dit unieke kenmerk van morele emoties definieert ook hun unieke rol bij het reguleren en vormgeven van gedrag in overeenstemming met de morele normen. Kinderen die geneigd zijn zich schuldig te voelen, vertonen minder agressief gedrag (e.g., Colasante et al., 2016); terwijl kinderen die zich weinig schamen wanneer ze zich misdragen juist een grotere neiging hebben om zich op asociale manieren te gedragen (bijv. Keltner et al., 1995).

Een ander complex en geavanceerd emotioneel vermogen dat in de vroege kinderjaren naar voren komt en een aanzienlijke ontwikkeling doormaakt, is empathie (Hoofdstuk 4). Om empathie te ervaren, moeten kinderen diverse emotionele vermogens mobiliseren en coördineren, waaronder het mede-ervaren van de emoties van anderen ('affective empathy'), het onderscheiden van het leed van anderen van dat van zichzelf en aandacht voor anderen ('other-oriented attention'), het begrijpen van hoe en waarom anderen zich voelen ('cognitive empathy'), en het gemotiveerd zijn om anderen te troosten en te helpen ('prosocial actions') (Rieffe et al., 2010). Empathie is een zeer belangrijk menselijk vermogen. Voor het zelf motiveert het prosociale acties en duwt het ons om anderen in nood te helpen (Morelli et al., 2014). Naar anderen toe, zorgt het ervoor dat de ander zich veilig, gehoord en begrepen voelt. Dit voedt en versterkt ook de sociale relaties met andere mensen (Anderson, 2018).

Het centrale doel van dit proefschrift

Dit proefschrift tracht ons begrip van de vroege ontwikkeling van het emotioneel functioneren bij peuters en kleuters met autisme te vergroten. Middels gedragstaken, observaties en oudervragenlijsten werden vier longitudinale onderzoeken uitgevoerd naar diverse belangrijke emotionele vaardigheden bij kinderen met autisme van 1,5 tot 7 jaar. Dit gebeurde vanuit zowel (1) de horizontale dimensie: het detecteren van de unieke uitdagingen waarmee kinderen met autisme in het emotionele domein worden geconfronteerd, door de verschillen tussen personen te onderzoeken in vergelijking met leeftijdsgenoten zonder autisme; en (2) de verticale dimensie: het onderzoeken van de variaties binnen de persoon en het volgen van de emotionele ontwikkeling van kinderen met en zonder autisme over een periode van twee tot drie jaar.

De horizontale dimensie:

Uitdagingen voor kinderen met autisme in het emotionele domein

Binnen de horizontale dimensie werd onderzocht in hoeverre kinderen met autisme verschillen van kinderen zonder autisme wat betreft hun emotioneel functioneren. In het emotionele domein werden op bijna alle aspecten verschillen gevonden. Ten eerste hadden kinderen met autisme, vergeleken met kinderen zonder autisme, gemiddeld meer moeite met het herkennen en begrijpen van emoties van anderen (Hoofdstuk 2 & 4). Het was voor velen van hen ook een grotere uitdaging om hun eigen emoties te reguleren. De emotie-expressies bij kinderen met autisme waren gemiddeld ofwel intensiever of minder intensief in vergelijking met kinderen zonder autisme (Hoofdstuk 3 & 5). Bovendien was het letten op de emotionele uitingen van anderen vaak niet zo automatisch en moeiteloos voor kinderen met autisme als voor hun leeftijdsgenoten zonder autisme (Hoofdstuk 4). Het is dus niet verrassend dat veel kinderen met autisme niet in dezelfde mate reageerden op de emotionele uitingen van anderen op sociaal verwachte manieren zoals hun leeftijdsgenoten zonder autisme (Hoofdstuk 4). Deze onderzoeksresultaten tonen aan dat deelname aan sociale interacties een heel andere ervaring kan zijn voor kinderen met autisme, die veel uitdagingen met zich meebrengt en stress kan veroorzaken. Inderdaad, kinderen met autisme werden gemiddeld gezien als minder sociaal competent vergeleken met hun niet-autistische leeftijdsgenoten en hadden zowel meer internaliserende als externaliserende gedragsproblemen (Hoofdstuk 4 & 5).

De verticale dimensie:

Ontwikkeling van emotioneel functioneren bij kinderen met autisme

Ondanks de verschillen en uitdagingen vertoonden kinderen met autisme, als we naar de verticale dimensie keken, in de loop van de tijd verbetering in bijna elk aspect van hun emotioneel functioneren. Hun vermogen om emoties te herkennen in prototypische situaties - zoals gemeten door gedragstaken (Hoofdstuk 2) - en in het dagelijks leven - zoals gerapporteerd door ouders (Hoofdstuk 4) - verbeterden allemaal in hetzelfde tempo als bij kinderen zonder autisme. Sommige emotionele vaardigheden, zoals het herkennen van blij en boze gezichtsuitdrukkingen (Hoofdstuk 2), en het aangaan van prosociale acties tijdens de empathietaken (hoofdstuk 4), namen zelfs nog sterker toe bij kinderen met autisme, dan bij kinderen zonder autisme. Dit biedt een positieve boodschap: veel kinderen met autisme, net als kinderen zonder autisme, hebben het potentieel om te leren en te verbeteren op het (sociaal)emotioneel gebied.

Waar kinderen met autisme niet verschilden van leeftijdsgenoten zonder autisme

Het is vermeldenswaard dat er voor sommige emotionele vermogens vergelijkbare niveaus en een vergelijkbare ontwikkeling werden gevonden bij kinderen met autisme als bij hun niet-autistische leeftijdsgenoten. Met betrekking tot de ontwikkeling van het toeschrijven van negatieve emoties aan emotie-opwekkende situaties (Hoofdstuk 2), het uiten van trots in trots-opwekkende situaties (Hoofdstuk 3) en de door ouders gerapporteerde affectieve empathie (Hoofdstuk 4), verschilden de gemiddelde niveaus en de ontwikkelingstrajecten van kinderen met autisme niet van die van kinderen zonder autisme. De verschillende patronen die gevonden werden in de ontwikkeling van diverse emotionele vermogens bij kinderen met autisme suggereren dat het belangrijk is om hun emotionele ontwikkeling op microniveau te onderzoeken in plaats van op macroniveau. Niet alle emotionele vermogens zijn op een gecoördineerde manier ontwikkeld en sommige emotionele vermogens lijken meer door autisme te worden beïnvloed dan andere.

Conclusie en maatschappelijke implicaties

Dit proefschrift had tot doel ons begrip van de vroege ontwikkeling van het (sociaal)emotioneel functioneren bij peuters en kleuters met autisme te versterken. Enerzijds bevestigde dit proefschrift de uitdagingen en moeilijkheden waarmee veel kinderen met autisme in het emotionele domein worden geconfronteerd. Deze uitdagingen bleken al op een jonge leeftijd aanwezig en bleven in de loop van de tijd bestaan. Ondanks de moeilijkheden en uitdagingen, verbeterden de meeste emotionele vermogens van kinderen met autisme wel naarmate ze ouder werden en ontwikkelden ze zich op dezelfde manier als bij kinderen zonder autisme. Dit toont aan dat autistische kinderen wel het potentieel hebben om emoties te leren en te verbeteren. Het op een zo jong mogelijke leeftijd krijgen van de autismediagnose en het op de juiste manier en tijdig krijgen van benodigde ondersteuning lijkt essentieel voor het stimuleren van hun emotionele ontwikkeling. Ondertussen is het net zo belangrijk om het autismebewustzijn bij niet-autistische mensen te vergroten en een lerende, motiverende, respectvolle en inclusieve sociale omgeving te creëren, waar autistische kinderen gelijke kansen krijgen voor sociaal emotioneel leren en zich naar hun volle potentieel kunnen ontwikkelen.

Referenties

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Publication.
- Anderson, L. S. (2018). Building empathy, strengthening relationships. *YC Young Children*, 73(3), 34-42.
- Colasante, T., Zuffianò, A., & Malti, T. (2016). Daily deviations in anger, guilt, and sympathy: A developmental diary study of aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 44(8), 1515-1526.
- Elfenbein, H. A., Der foo, M., White, J., Tan, H. H., & Aik, V. C. (2007). Reading your counterpart: The benefit of emotion recognition accuracy for effectiveness in negotiation. *Journal of Nonverbal Behavior*, 31(4), 205-223.
- Frijda, N. H. (1986). *The Emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Horstmann, G. (2003). What do facial expressions convey: Feeling states, behavioral intentions, or actions requests? *Emotion*, 3(2), 150.
- Hudepohl, M. B., Robins, D. L., King, T. Z., & Henrich, C. C. (2015). The role of emotion perception in adaptive functioning of people with autism spectrum disorders. *Autism*, 19(1), 107-112.
- Keltner, D., Moffitt, T. E., & Stouthamer-Loeber, M. (1995). Facial expressions of emotion and psychopathology in adolescent boys. *Journal of Abnormal Psychology*, 104(4), 644.
- Morelli, S. A., Rameson, I. T., & Lieberman, M. D. (2014). The neural components of empathy: predicting daily prosocial behavior. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(1), 39-47.
- Rieffe, C., Ketelaar, L., & Wiefferink, C. H. (2010). Assessing empathy in young children: Construction and validation of an Empathy Questionnaire (EmQue). *Personality and Individual Differences*, 49(5), 362-367.
- Scherer, K. R. (2000). Emotion. In M. Hewstone & W. Stroebe (Eds.). *Introduction to Social Psychology: A European Perspective* (3rd ed., pp. 151-191). Oxford: Blackwell.
- Tracy, J. L., & Robins, R. W. (2004). Putting the self into self-conscious emotions: A theoretical model. *Psychological Inquiry*, 15(2), 103-12

